

IDYLLISK: Fra moloen ut til Lahellholmen.

SJØ OG SVALBERG: Fra Lahellholmen med sine lekke svaberg, og i bakgrunnen Wilhelmsberg der stein fra granittbruddet blant annet har blitt brukt til Fredspalasset i Haag.

MYE RESTER: Fremdeles mye rester igjen fra gamle dagers steinindustri på Lahellholmen.

Smak av Sørlandet i Drammensfjorden

Drammensfjorden har kun én øy, men det er ingen hvilken som helst øy. Lahellholmen har nemlig både lekke svaberg, badevann og spennende historie.

TOM HELGESEN tekst og foto

Lahellholmen, eller Brøholtholmen, som øya egentlig heter, er et yndet utfartssted på varme sommerdager. Øya som ligger i Røyken kommune tilhørte opprinnelig Brøholt gård i Røyken kommune, og stranda innenfor på landsiden heter da også Brøholtstranda. I dag brukes navnet Lahellholmen om øya, selv om gården Lahell ligger i Lier kommune. Ja, for her er det kort vei mellom kommunegrensene. Det er det som gjør øya attraktiv, og det tar for eksempel kun en halv times tid selv med sykkel fra Drammen sentrum.

Attraktiv har Lahellholmen også vært i bronsealderen (1700-500 f. Kr), for det finnes flere tusen år gamle fornminner her. På toppen av øya ligger

FAKTA

Kilder

Borgen, Per Otto: Drammen Byleksikon, 1995.

Killingstad, A.: Røyken Bygd før og nu, 1928.

Martinsen, Terje: Røyken - Bygda og menneskene - 1840-1940, 2004.

Martinsen, Terje: Røyken - Bygda og menneskene - 1940-2000, 2005.

Muntlig kilde: Inger Drengsrud Førde.

ei gravrøys, en tidlig gravplass bygd opp av steiner. Gravrøysa er en av Røykens eldste fornminner, og den har sannsynligvis blitt lagt her fordi de døde skulle få «utsyn» over sjøen.

Drammen kjøpte øya

En periode før 2. verdenskrig leide Drammens Turnforening øya, og det har også vært kafédrift her noen år. Ja, til og med fastboende var det en periode. Eldre drammensere har mange gode minner fra den spennende øya med sin attraktive strandlinje, særlig på vest- og sørsiden. I 1947 kjøpte Drammen kommune Lahellholmen for 22 000 kroner til badeplass og friluft-

område for byens innbyggere. Øya skulle være en erstatning for blant annet Risgarden fordi vannet var blitt for forurenset der. Med egen båt rute fra Drammen var det et yrende liv her på varme sommerdager, men idyllen varte ikke lenge. Kloakk- og industriutslipp nådde også Lahellholmen rundt 1960, og til slutt ble det helsefarlig å bade her.

Gave til Røyken

I siste halvdel på 1990-tallet ble det inngått en avtale mellom Drammen kommune og Røyken kommune om en tilbakeføring av Lahellholmen til Røyken. Drammenserne hadde fått andre ferievann, og Drammen kommune ville ikke sitte med vedlikeholdet på øya. Røyken kommune kom meget godt ut av det kan man trygt si. For kommune fikk øya vederlagsfritt tilbake, og i tillegg ga Drammen kommune 175 000 kroner som et bidrag til en ny parkeringsplass ved Lahellbukta.

Kloakkrammeplanen, strengere krav til utslipp fra industri og nedleggelse av papirindustrien førte igjen til bra vannkvalitet på øya ute i Drammensfjorden.

Dermed har solseengene og folk i badeantrekk nok en gang begynt å frekventere denne perlen.

Steinhogging

Besøkende som rusler ut på Lahellholmen via moloen og brua kan ikke unngå å legge merke til all drammensgranitten som ligger i vannkanten og inne på land på øya. Her har det tydeligvis vært stor aktivitet i steinbruddene i gamle dager. Steinindustrien var i sin tid en viktig næringsvei i Røyken kommune, og allerede i 1870-årene startet man med de første granittbruddene. For å unngå lang transportvei med de svært tunge «varene», ble anleggene lagt nær sjøen. Ingeniør W. Werner var en av pionérene, og han er også konstruktøren av jernbanebrua i Drammen som er bygd nettopp på granittpilarer. I dag er det lett å se fra Lahellholmen hvor virksomheten på Wilhelmsberg holdt til. Granittbruddet med kaianlegg ligger i Lier kommune på den andre siden av Lahellbukta. Fra dette granittbruddet har det gått materialer blant annet til Fredspalasset i Haag.

Farlig jobb

Å være steinhugger var både en meget tung og meget farefull jobb, noe denne avisartikkelen fra 1900 forteller: "En Mand, som drev en Steinhuggerforretning ved Lahell ude i Fjorden, blev igaar Kveld ilde skadet, ligesom 2 Arbeidere ved samme Anledning kom stygt til skade. Han som drev Steinhuggerforretningen stod og holdt i Boret da det med en Gang smelder, hvorved han ble aldeles afskudt høire Haand. Da blev alle tre bragt til Sygehuset. Den afskudte Haand er ikke gjenfunden". Mannen som mistet høyrehanda måtte selvsagt slutte som steinhugger, men han var heldig og fikk jobb som formann i samme bransje.

Ja, dette er historier å tenke på for oss som bare er på Lahellholmen for rekreasjon. Apropos rekreasjon, så har Lierbygda O-lag også hengt opp en rekke o-poster rundt omkring på den spennende øya. Her er det altså bare å legge ut på oppdagerferd.